

APOKALYPSER GER HOPP FÖR FRAMTIDEN

Utbildning i animerad film vid StDH

"Animationkonsert" stod det på affischen till en av kvällarna på Figur- och animationsfestivalen på Frölunda kulturhus i Göteborg i november. Filmvisning till levande musik! Arrangemanget var ett samarbete mellan Figur-festivalen, Göteborgssymfonikernas barockensemble och animationsutbildningarna vid Högskolan Väst, Sörängens folkhögskola och Stockholms dramatiska högskola (StDH).



Ur filmen "CO" av Anna Häggström och Maja-Stina Heiskala Åsberg

BRED UTBILDNING

Två av filmerna som visades var skapade av studenter från "Berättande animerad film" (BAF) som är StDH:s treåriga utbildning för filmanimatörer. Lisa Björkström - frilansande dockmakare, scenograf, dockspelare, animatör m.m., och själv en gång utbildad vid dåvarande Dramatiska Institutets dockteaterlinje - undervisar på kursen "Animatörens verktyg och animerade subjekt". Hösten 2017 var det tredje gången hon genomförde kursen, som ligger under det andra utbildningsåret av BAF. Hennes uppgift som lärare är att i seminarier och workshops undervisa i konstnärligt process- och produktionsarbete. Utbildningen på BAF är bred, med föreläsningar i filmhistoria och filmklippning m.m.. Här ingår också kurser med koppling till den digitala tekniken. Praktiskt arbetar man med allt från lera, dockarmaturer (dockornas "skelett" med deras rörliga delar) och teckning, till manus, regi, dramaturgi, ljus och ljud. Undervisningen sker i nära samarbete med StDH:s andra utbildningar, och studenterna har därigenom tillgång till många av skolans lärare. En del av kurstiden arbetar studenterna i animationsstudio där de får hjälp av skolans tekniker med utrustning, ljussättning m.m.

För att studenterna ska få en tidig kontakt med det praktiska yrkeslivet, ordnar skolan täta studiebesök och ser till att studenterna får mentorer och handledare från branschen. Som animationskonserten i Göteborg var ett exempel på, samarbetar man också med andra skolor och animationsutbildningar. Intag till BAF sker vart tredje år, och efter avslutad utbildning är det meningen att studenterna ska kunna arbeta som t.ex. regissörer, animatörer, dockmakare eller tecknare av bildmanus.

KARAKTÄR OCH MILJÖ

Utbildningen, som den presenteras av StDH, syftar till "att utveckla varje students potential att bli en auteur". Det betyder att studenterna ska tillägna sig förmågan att själva göra manus, regissera och praktiskt genomföra sina filmidéer. Syftet med den kurs där Lisa Björkström undervisar, beskriver hon som att undersöka och utveckla en karaktär i relation till en idé. Ett slags "från ax till limpa"-arbete, men

med fokus på just karaktärskapandet. Som slutredovisning av kursen ska studenterna bl.a. göra varsin filmsekvens. Den behöver inte vara längre än 30 sekunder, och det kan ju låta blygsamt. Men stop motion-animation är ett tids- och tålmodskrävande arbete, så även det korta formatet är reslutatet av en lång och komplicerad tillkomstprocess.

- Kursen börjar med att studenten analyserar och gör en beskrivning av den karaktär hen vill arbeta med, berättar Lisa. Därefter gäller det att utveckla den värld eller miljö som karaktären ska befinna sig i. Nästa steg blir att jobba fram en animationsteknik som fungerar till karaktären, att hitta dess rörelse- och uttrycksmöjligheter. Där är t.ex. samarbetet med mimlinjen mycket spännande när det gäller att utveckla och förfina rörelserna hos de figurer som ska medverka i filmerna.

När man sedan skapar själva dockorna (om det nu handlar om dockanimation och klassisk stop motion-teknik) utgår man vanligen från standardiserade "armaturer" i skala 1:7. Samtidigt gäller det förstås att skapa förutsättningar för just den unika karaktärens unika rörelsemönster.

- Rörelsen måste finnas inbyggd i figuren från början, poängterar Lisa. Precis som i dockteater.



"Vi dansar ändå" av Eleonor Frankenberg och August Florén.

FESTIVALVISNING MED KACKERLACKOR

Två av filmerna från Lisas kurs visades alltså på Figur-festivalen i Göteborg. Det givna temat i festivalinbjudan var "Apokalypsen eller inte". Till det hade göteborgsmusikerna valt ut ett antal stycken ur den klassiska musikens barockrepertoar och som studenterna från respektive utbildning fick bildsätta med sina filmer. Musiken framfördes live under filmvisningen.

Anna Häggström svarar för idé och regi till den ena av de båda filmerna från BAF. Den är gjord i samarbete med Maja-Stina Heiskala Åsberg, student vid utbildningen för produktionsdesign, också vid StDH. Filmen heter "CO" (en titel som ironiskt kanske kan tolkas som "company", sällskap?). Här åker en ensam flicka segway genom ett apokalyptiskt stads- eller ruinlandskap, med livlösa figurer och vissna löv på marken. En sentida färdkamrat på Dantes väg genom skärseld och helvete kanske, fast utan någon Vergilius vid sin sida. Och ett eventuellt paradiset får man nog i så fall tänka sig utanför filmens bildruta. Eller kanske är det den beledsagande barockmusiken, smäktande vacker, som får representera en aldrig helt förlorad paradisdrom?

Kackerlackor är de enda varelser som sägs kunna överleva atomkrigets apokalyps. I den andra filmen, "Vi dansar ändå" av Eleonor Frankenberg och August Florén, är det just två kackerlackor som utför ett oförutsägbart pas des deux. Här har filmskaparna gjort dockorna helt från grunden och alltså inte utgått från färdigdesignade armaturer. Filmen är också ett bra exempel på hur studenterna arbetat medvetet

med relationen mellan karaktär och miljö. Festen är sedan länge över: urdruckna vinflaskor, överfulla askfat, vissna blommor - den forna glansen har börjat spinnas in i en kokong av damm- och spindelnät. Ett Tjernobyl i salongsmiljö. Samtidigt ett symbolspråk som hämtat inspiration från den klassiska bildkonstens "vanitas-" eller förgänglighets-motiv. Och när katten / människan är borta dansar kackerlackorna på bordet. Eller dansar, förresten. Kanske utkämpar de en sista strid på liv och död? Åskådaren förblir, helt avsiktligt, osäker på vilketdera. Den vackra barockmusiken snarast förstärker den kusliga atmosfären.

I KRISTALLKULAN

En så liten konstart som dockteatern lever ju alltid på rätt vanskliga marginaler. Den som vill spana efter framtidens dockteater tar lämpligen en extra titt på de här kreativa animatörerna ur den unga generationen vid StDH och andra skolor. Enligt Lisa Björkström är det alltid någon eller några av studenterna vid BAF som väljer dockanimation för sina examensarbeten. Här finns mycket där film och dockteater kan ge och ta av varandra. Och, som animationskonserten i Göteborg visade, båda är liksom granne med barockmusiken: tradition, hantverkskunnande och gränssprängande fantasi i skön förening.

Tomas Alldahl